

СКРИНИНГОВА КАМПАНИЯ ЗА РАК НА МАТОЧНАТА ШИЙКА ПРЕЗ 2024 г. В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ 2021-2025 г.

(приета с Решение № 552 на Министерския съвет от 2021 г., изм. и доп. с Решение № 379 на Министерския съвет от 2024 г.)

Съгласно Приложение № 1, III. Реализиране на дейности, насочени към ранно откриване на водещите хронични незаразни болести 2.2.5. Провеждане на скринингови кампании за злокачествени новообразувания на шийката на матката сред групи от здравето население и Наредба № 8 от 3 ноември 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията (Обн. ДВ. бр.92 от 2016 г).

Въведение

Ракът на маточната шийка е определен като рак на младите, защото заема второ място по честота на ракови заболявания сред жените на възраст между 15 и 44 години.

Данните на Националния център по обществено здраве и анализи за заболяемостта от рак на маточната шийка – брой заболели жени на 100 000 население, в динамика по години показват трайна тенденция на повишаване :

- 2020 г. - 453,6 случая на 100 000 население;
- 2021 г. - 455,5 случая на 100 000 население;
- 2022 г. - 477,4 случая на 100 000 население.

При диагностициране на предракови лезии на маточната шийка по време на бременност, провеждането на хирургично лечение за тяхното отстраняване може да доведе до преждевременно раждане и загуба на плода, а лечението на рак на маточната шийка при млади жени (резекция, химиотерапия и/или облъчване) оставя жената неспособна да ражда деца.

Скринингът има за цел да обхване лица в една привидно здрава популация, които са изложени на по-висок риск от здравословен проблем или състояние, така че да може да се предложи ранно лечение или интервенция. Това от своя

страна може да доведе до по-добро здраве и здравни резултати за изследваните лица.

За предотвратяване на заболяването е създадена възможност за момичета на възраст от 10 до 13 г., при заявено желание на техен родител/настойник, да получат безплатна ваксинация срещу човешки папилома вируси при общопрактикуващия лекар, в рамките на Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийка 2021-2024 г.

Понастоящем с Наредба № 8 от 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията е регламентирано провеждането на профилактичен преглед от акушер-гинеколог с гинекологичен статус и вземане и изпращане на материал за цитонамазка с последващо интерпретиране от патологоанатом на всички жени на възраст 30-40 години - ежегодно, а след две негативни цитонамазки – веднъж на 3 години. С това на практика за жените от възрастовата група 30-40 години е осигурено покритие за скринингова дейност за ранно откриване на рак на маточната шийка, с финансиране по реда на задължителното здравно осигуряване. Последващи дейности при необходимост за диагностично уточняване и лечение също се покриват от Национална здравноосигурителна каса.

Предвид значимостта на заболяването е оценена необходимостта от провеждане на скрининг през 2024 г., чрез разширяване на възрастта и периодичността на профилактичните прегледи, както за здравноосигурените, така и за здравнонеосигурените жени на възраст от 20 г. до 49 г.

Финансирането е както следва:

- отпуснати средства в размер на 9 000 000 лв. за трансфер по бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024 г. за заплащане на прегледите и изследванията на жени от целеви групи по т.1 и т.2.
- отпуснати средства в размер на 1 000 000 лв. за извършване на прегледите и изследванията на жени от целевата група по т.3.

Дейностите заплащани от НЗОК се извършват от лекари специалисти от лечебни заведения изпълнители на СИМП и МДД в съответствие с Национален рамков договор за медицинските дейности за 2023-2025 г. (НРД).

Провеждане на прегледи се извършва от лекар специалист по акушерство и гинекология, сключил договор с НЗОК и взимане и изпращане на материал за цитонамазка.

Последващо интерпретиране на резултата се извършва от специалист по клинична патология и класификация по Папаниколау.

Предоставяне на препоръки до участниците за последващи прегледи и необходими медицински услуги и организирането им.

Здравноосигурените лица, по отношение на които по време на прегледа и/или изследването са установени отклонения в здравословното състояние могат да проведат допълнителни консултации, изследвания и болнично лечение, включени в пакета от здравни дейности, гарантиран от бюджета на Националната здравноосигурителна каса, по реда определен в НРД.

Очаквани резултати

Очакваните резултати от прилагането на скрининговата кампания през 2024 г. са:

- да се намали смъртността чрез ранно откриване и ранно лечение;
- да се намали честотата на заболяването чрез откриване и лечение на неговите предшественици;
- да се намали тежестта на заболяването чрез ранно идентифициране и предлагане на ефективно лечение.

Инвестирането в скрининг за рак може да спомогне за облекчаване на тежестта върху здравните системи чрез по-ранното му откриване, което осигурява по-голяма продължителност на живота в по-добро здраве, и най-вече чрез спасяване на човешки живот.